

Nr 230.

Godkänd av första kammaren den 25 maj 1943.

Godkänd av andra kammaren den 25 maj 1943.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till tekniska läroverk m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 104.)

Till Konungen.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 196) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1943/44

dels till Tekniska läroverk: Avlöningar ett förslagsanslag av 1,500,000 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Omkostnader ett förslagsanslag av 150,000 kronor;

dels till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m. ett reservationsanslag av 90,000 kronor;

dels ock till Tekniska läroverk: Stipendier ett anslag av 9,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 149, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 5 mars 1943, föreslagit riksdagen att

1. besluta, att i Luleå skall från och med budgetåret 1943/44 eller den senare tidpunkt, som av Kungl. Maj:t bestämmes, successivt upprättas ett tekniskt gymnasium under förutsättning, att Luleå stad åtager sig ej mindre att tillhandahålla — förutom erforderliga undervisningslokaler jämte bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning — jämväl bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal än även att inrätta ett elevhem, vari plats kan beredas för minst 40 studerande vid nämnda gymnasium;

2. godkänna av departementschefen angiven personalförteckning för de tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;

3. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för de tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44;
4. till Tekniska läroverk: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 1,482,500 kronor;
5. till Tekniska läroverk: Omkostnader för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 146,000 kronor;
6. till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m. för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 96,000 kronor;
7. till Tekniska läroverk: Stipendier för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 10,000 kronor;
8. till Kurser för utbildning av arbetsstudieingenjörer för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av 10,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehått två likalydande motioner, I: 230 och II: 327, vari hemställts, att riksdagen ville besluta att det för övre Norrland avsedda tekniska gymnasiet måtte förläggas till Skellefteå.

I. Inrättande av ett tekniskt gymnasium i övre Norrland.

Av den föreliggande utredningen framgår, att antalet tillgängliga platser vid de tekniska läroverken under de senaste åren varit i hög grad otillräckligt i förhållande till antalet inträdessökande. Detta är — såsom departementschefen även framhållit — redan ur allmänna skolsynpunkter att beklaga. Om tillräckliga utbildningsmöjligheter, ägnade att leda den tekniskt begåvade ungdomen över till de praktiska yrkena, ej stå till buds kan detta medföra en icke önskvärd inriktning av studierna, med en åtföljande alltmera ökad belastning av gymnasierna vid de högre allmänna läroverken. Redan av denna anledning föreligga starka skäl för en ökning av utbildningskapaciteten vid de tekniska läroverken. Industriens efterfrågan av tekniker inom skilda områden av näringslivet har alltmera accentuerats och icke minst i Norrland har den industriella expansionen under de senare åren varit mycket framträdande. De tekniska läroverken äro emellertid nu starkt koncentrerade söderut; Norrlands enda tekniska läroverk ligger i Härnösand. Samtliga de i ärendet hörda myndigheterna och korporationerna liksom även departementschefen ha också framhållit otillräckligheten av de utbildningsmöjligheter för de tekniska yrkena, som för närvarande förefinnas i Norrland. Sedan gammalt föreligger vidare i övre Norrland ett ungdomsproblem av allvarlig beskaffenhet. Departementschefen har också fäst uppmärksamheten härpå och framhållit att i många fall i övergångsåldern en fortsatt skolgång framstår som det enda alternativet till sysslolöshet eller avflyttning från hembygden. Delvis på grund

härav är också tillströmningen till realskolor och gymnasier i denna landsdel betydande.

De sålunda anförda omständigheterna tala enligt riksdagens mening med synnerlig styrka för att en utvidgning av den tekniska läroverksorganisationen i Norrland bör komma till stånd. Riksdagen anser på av departementschefen anförda skäl att denna utvidgning icke lämpligen bör ske genom en utbyggnad av Härnösandsläroverket, utan i stället genom inrättande av nya tekniska läroverk i övre Norrland, varigenom den därstädes bosatta ungdomen erhåller möjlighet till teknisk läroverksutbildning på orter, som ur geografisk synpunkt ligga förmånligare till, samtidigt som man tillgodoser det från näringslivet i övre Norrland framförda önskemålet om erhållande av tekniker, som äro aklimatiserade i berörda landsdel.

Den inom ecklesiastikdepartementet tillkallade utredningsmannen har ifrågasatt huruvida icke två statliga tekniska gymnasier nu borde upprättas i övre Norrland och har, såsom förläggningsorter för dessa undervisningsanstalter förordat Luleå och Skellefteå. På båda dessa orter föreligga betingelser för att ernå en intim kontakt med industrier, vilkas rekryteringsbehov ett tekniskt läroverk i första hand bör vara avsett att täcka. Departementschefen har emellertid ansett att allenast ett nytt gymnasium nu borde inrättas, vilket han, ehuru med någon tvekan, föreslagit förlagt till Luleå. I motionerna I: 230 och II: 327 har yrkats, att läroverket måtte förläggas till Skellefteå.

Riksdagen har vid den ingående prövning, riksdagen ägnat denna fråga, kommit till den uppfattningen, att kravet på inrättandet av två tekniska gymnasier i övre Norrland icke rimligen synes kunna avvisas, med hänsyn såväl till angelägenheten av att ungdomen i övre Norrland beredes ökade möjligheter att förskaffa sig sin utkomst på hemorten som till det trängande behovet hos industrien därstädes av personal med sådan utbildning, som de tekniska gymnasierna avse att bibringa. Ett godtagande av departementschefens förslag skulle enligt riksdagens mening allenast medföra ett undanskjutande ett eller annat år av en fråga, som icke torde kunna vinna en tillfredsställande lösning genom upprättandet av allenast en teknisk läroanstalt i ovannämnda del av landet. Riksdagen anser därför, att steget redan nu bör tagas fullt ut och att såväl Norrbottens som Västerbottens län böra utrustas med ett tekniskt gymnasium. I detta sammanhang får riksdagen framhålla, att statens utgifter för ifrågavarande läroanstalter torde komma att begränsas med hänsyn till att de båda länens landsting utfäst sig att vart och ett bidra med 200,000 kronor, därest läroverket förlägges till Norrbottens respektive Västerbottens län.

Vad förläggningsfrågan angår har departementschefen vitsordat, att både Luleå och Skellefteå erbjuda goda förutsättningar för att emottaga ett tekniskt gymnasium. Även riksdagens vederbörande utskott har genom besök i dessa städer kunnat konstatera att så är förhållandet, varvid utskottet likväl funnit, att de provisoriska lokaler, som i Skellefteå stå till buds innan

definitiva lokaler kunnat ordnas, äro icke oväsentligt bättre än dem Luleå kan erbjuda. Då båda de ifrågavarande orterna äro centralt belägna inom de blivande gymnasiernas upptagningsområden anser riksdagen sig alltså böra besluta, att de nya tekniska gymnasierna förläggas till dessa två städer.

Beträffande gymnasiernas organisation anser riksdagen, att Luleåläroverket bör organiseras på två linjer, medan Skellefteåläroverket tills vidare bör erhålla allenast en linje. Utbildningen vid förstnämnda läroverk torde icke böra erhålla en alltför stark differentiering, medan undervisningen vid det senare lämpligen synes böra erhålla en inriktning, som särskilt tager hänsyn till den västerbottniska industriens speciella behov.

De båda läroverken torde böra successivt upprättas från och med budgetåret 1943/44 eller den senare tidpunkt, som av Kungl. Maj:t bestämmes, under förutsättning att Luleå stad respektive Skellefteå stad åtaga sig att tillhandahålla, förutom erforderliga undervisningslokaler jämte bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning, jämväl bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal. Härutöver torde böra såsom villkor uppställas dels att Luleå stad förpliktar sig att inrätta ett elevhem för minst 40 studerande vid gymnasiet, dels ock att Skellefteå stad ikläder sig ett motsvarande åtagande, varvid det dock, med hänsyn till att gymnasiet därstädes, åtminstone till en början, endast kommer att inrymma en linje, får ankomma på Kungl. Maj:t att efter förhandlingar med stadens myndigheter fastställa, efter vilket elevantal skolhemmet bör avpassas. Kungl. Maj:t torde vidare böra taga fasta på de av Norrbottens och Västerbottens läns landsting gjorda utfästelserna om bidragsanslag för vardera landstingets del av 200,000 kronor.

II. Förslagsanslaget till Tekniska läroverk: Avlöningar.

Riksdagen är ense med departementschefen därom att något nytt tekniskt läroverk icke nu bör inrättas i Gävle. Riksdagen bifaller departementschefens förslag om upprättande av en flygteknisk linje vid läroverket i Norrköping. Däremot har riksdagen med hänsyn till att riksdagen beslutat upprätta ett nytt tekniskt gymnasium i Skellefteå ansett att med inrättandet av den av departementschefen föreslagna nya parallellavdelningen av första klassen vid läroverket i Örebro lämpligen bör anstå ett eller annat år. De planerade gymnasierna i Luleå och Skellefteå böra såsom i det föregående angivits omfatta två respektive en klassavdelning. Såsom departementschefen erinrat komma på grund av tidigare beslut om inrättande av nya parallellavdelningar vid läroverken i Göteborg och Västerås antalet högre klasser därstädes att under nästa läsår öka med två. De tekniska läroverkens organisation under budget-

året 1943/44 kommer sålunda att utvidgas med sammanlagt högst sex klassavdelningar.

Riksdagen har i annat sammanhang (skrivelse nr 229) fattat beslut angående avlöningsgrupperingen för rektorerna vid de tekniska läroverken. I enlighet med departementschefens förslag har riksdagen för det planerade tekniska gymnasiet i Luleå inrättat en rektorstjänst i grupp III och har liksom inrättat en rektorsbefattning för det nya tekniska gymnasiet i Skellefteå, placerad i samma avlöningsgrupp.

Vad lektorstjänsterna beträffar har riksdagen ej haft annat att erinra mot departementschefens förslag än att de nya lektoraten ökats till sex, därav en lektorstjänst avsetts för vart och ett av de två nya gymnasierna i övre Norrland. Det bör i övrigt ankomma på Kungl. Maj:ts att efter förslag av skolöverstyrelsen bestämma i fråga om fördelningen av berörda tjänster.

I personalförteckningen har riksdagen vidare uppfört två vaktmästare i lönegraden A 6, avsedda för de tekniska gymnasierna i Luleå och Skellefteå.

De förändringar beträffande de ordinarie tjänstemännens antal och löneställning, som riksdagen sålunda vidtagit, har föranlett att anslagsposten till ordinarie tjänstemän höjts i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med i runt tal 20,000 kronor. Riksdagen har härvid utgått ifrån, att de nya lektorsbefattningarna icke torde komma att bli besatta med ordinarie innehavare förrän omkring den 1 januari 1944.

Departementschefen har, med godtagande av ett av statskontoret framlagt förslag i ämnet, förordat förhöjning av anslagsmedlen till arvoden till skolläkare, bibliotekarier och rektorsbiträden med sammanlagt 2,685 kronor. Av den lämnade redogörelsen framgår icke vilka grunder som varit bestämmande för arvodesättningen. Riksdagen, som icke velat motsätta sig ifrågavarande förslag, har, med hänsyn till att riksdagen beslutat inrätta ett nytt tekniskt gymnasium i Skellefteå och uppskjutit inrättandet av en ny parallellavdelning vid läroverket i Örebro ökat ifrågavarande medel med sammanlagt 1,000 kronor i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag, varav för skolläkare med 285 kronor, för bibliotekarier med 240 kronor och för rektorsbiträden med 475 kronor. I likhet med departementschefen anser riksdagen att skolöverstyrelsen bör anmodas att i samband med avgivandet av sina anslagsäskanden för nästa budgetår avgiva förslag till enhetliga principer för ifrågavarande arvodens beräkning.

Riksdagen har i övrigt icke funnit anledning till annan erinran mot vad departementschefen i detta sammanhang föreslagit än att med hänsyn till riksdagens nyssnämnda beslut anslagsposterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg för nästa budgetår uppförts med respektive 657,600 kronor och 139,000 kronor, innebärande i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag beträffande förstnämnda post en minskning med 7,500 kronor (det nya Skellefteäläroverket medför en ökning med 4,000 kronor, var-

emot uppskov med parallellavdelningen i Örebro medför en minskning med 11,500 kronor) och i fråga om sistnämnda post en ökning med 3,000 kronor (hänförlig till Skellefteäläroverket). Uppbördsmedlen hava uppförts med 28,510 kronor eller ett 2,000 kronor högre belopp än det varmed departementschefen räknat, och avlöningsanslagets slutsumma har upptagits till 1,497,000 kronor, eller ett belopp, som med 14,500 kronor överstiger det som från departementschefens utgångspunkter framkommit vid anslagsberäkningarna.

III. Förslagsanslaget till Tekniska läroverk: Omkostnader.

För det tekniska gymnasiet i Skellefteå har anslagsposten till expenser av riksdagen beräknats till 4,500 kronor, varav 1,500 kronor till bränsle, lyse och vatten samt 3,000 kronor till övriga expenser. Vid Örebroläroverket har delposten till övriga expenser kunnat i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag minskas med 300 kronor. Omkostnadsanslaget för nästa budgetår har alltså uppförts med $(146,000 + 4,500 - 300 =)$ 150,200 kronor.

IV. Reservationsanslaget till Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.

Till böcker, samlingar och undervisningsmateriel för det föreslagna tekniska läroverket i Skellefteå har riksdagen anvisat 2,000 kronor samt till materiel m. m. till laborationer vid läroverket 500 kronor. Sistnämnda delpost har för Örebroläroverkets vidkommande sänkts med 200 kronor. Ifrågavarande anslag har alltså i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag ökat med $(2,000 + 500 - 200 =)$ 2,300 kronor och sålunda för nästa budgetår uppförts med $(96,000 + 2,300 =)$ 98,300 kronor.

V. Anslaget till Tekniska läroverk: Stipendier.

Departementschefens ifrågavarande förslag har icke givit riksdagen anledning till erinran.

VI. Anslag till Kurser för utbildning av arbetsstudieingenjörer.

Riksdagen har bifallit departementschefens här ifrågavarande förslag och har alltså anvisat ett anslag av 10,000 kronor för nästa budgetår för omförmälda ändamål.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 230 och II: 327,

1. beslutat, att i Luleå skall från och med budgetåret 1943/44 eller den senare tidpunkt, som av Kungl. Maj:t bestämmes, successivt upprättas ett tekniskt gymnasium under förutsättning, att Luleå stad åtager sig ej mindre att tillhandahålla — förutom erforderliga undervisningslokaler jämte bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning — jämväl bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal än även att inrätta ett elevhem, vari plats kan beredas för minst 40 studerande vid nämnda gymnasium;

2. beslutat, att i Skellefteå skall från och med budgetåret 1943/44 eller den senare tidpunkt, som av Kungl. Maj:t bestämmes, successivt upprättas ett tekniskt gymnasium under förutsättning, att Skellefteå stad åtager sig ej mindre att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal än även att inrätta ett elevhem för det antal studerande vid nämnda gymnasium, som av Kungl. Maj:t bestämmes;

3. godkänt följande personalförteckning för de tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Personalförteckning.

Befattning.		Lönegrad.
<i>Tjänstemän å ordinarie stat.</i>		
2 rektorer, avlöningsgrupp I		E 13
2 rektorer, » II		E 12
6 rektorer, » III		E 11
59 lektorer		A 27
7 vaktmästare		A 7
9 vaktmästare		A 6
1 vaktmästare		A 5

Tjänsteman å övergångsstat.

1 verkstadsingenjör	A 22
-------------------------------	------

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

9 adjunkter	Eo 21;
-----------------------	--------

4. godkänt följande avlöningsstat för de tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	708,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a. Arvoden åt skolläkare	kronor	7,815
b. Arvoden åt bibliotekarier	»	4,410
c. Arvoden åt bokförings- och skrivbiträden åt rektorer	»	8,685
		20,910
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	657,600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	139,000
		<hr/>
	Summa kronor	1,525,510

Särskilda uppbördsmedel:

Hyror och hyresersättningar m. m.	kronor	28,510
		<hr/>
	Nettoutgift kronor	1,497,000;

5. till *Tekniska läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 1,497,000 kronor;

6. till *Tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 150,200 kronor;

7. till *Tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 98,300 kronor;

8. till *Tekniska läroverk: Stipendier* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisat ett anslag av 10,000 kronor;

9. till *Kurser för utbildning av arbetsstudieingenjörer* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisat ett anslag av 10,000 kronor.

Stockholm den 25 maj 1943.

Med undersätlig vördnad.